

สังคมคุณธรรม

วีรวิท คงศักดิ์

มาถึงวันนี้...ทุกคนในชาติคงจะยอมรับว่า ลัทธิทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างความเสียหายให้กับชาติบ้านเมืองของเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่อง “ความประพฤติ” ของคนในชาติ ทั้งนี้เนื่องจากทำให้หลายคนไม่สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่กระทำว่า สิ่งที่ดี “ควรทำ” และสิ่งใดไม่ดี “ไม่ควรทำ” จึงมีกระแสเรียกร้องให้นำ “สังคมคุณธรรม” กลับมาสู่สังคมไทย

“สังคมคุณธรรม” ที่ทุกคนคาดหวัง คือ **“สังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยความดี ความถูกต้อง และมีความเป็นธรรม”** ทำให้ทุกคนมีความสุขและเกิดพลังความสมานฉันท์ในการพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรือง

“ความดี” ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขและเป็นประโยชน์ ถ้ายายความต่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น อาจได้ว่า เกิดความสุขแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นประโยชน์ที่เกิดจากความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

“ความถูกต้อง” หมายถึง การกระทำที่เป็นไปตาม **“กฎ กติกา มารยาท”** ที่กำหนดไว้เป็น **“บรรทัดฐาน” (Norms)** ของสังคม ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยบรรทัดฐานที่กำหนดขึ้น จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในสังคม เพื่อให้เกิดการ “ยอมรับ” และนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็น **“ลักษณะนิสัย”**

“ความเป็นธรรม” หมายถึง การปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งควรเกิดขึ้น ทั้งกรณีผู้ปกครองต้องใช้อำนาจแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าให้กับทุกคนในสังคมอย่างเสมอหน้ากัน โดยไม่เลือกพวกเขา พวกเขา และผู้ถูกปกครองก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เชื่อฟังคำสั่ง และให้เกียรติผู้มีอำนาจปกครองอย่างเสมอกัน โดยไม่เลือกว่าเป็นคนที่ตนเลือกมาหรือไม่

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า **“สังคมคุณธรรม”** จะเกิดขึ้นได้เมื่อ **ทุกคนในสังคมปฏิบัติตนอยู่ในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามบรรทัดฐานที่คนในสังคมร่วมกันกำหนด โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก** ซึ่งจะช่วยให้เกิดสังคมแห่งความสุขและสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

ในอดีตสังคมไทยของเราเป็นสังคม **“คุณธรรม”** ที่ทุกคนเชื่อ **“ผู้นำ”** เคารพนับถือ และเชื่อมั่นในองค์พระมหากษัตริย์ เนื่องจากทรงใช้อำนาจในกรอบของ **“ทศพิธราชธรรม”** เสมอมา กฎ กติกา มารยาทของการอยู่ร่วมกันจึงเป็นตามหลักความดี ความถูกต้อง และเป็นธรรม ประชาชนทุกคนจึงช่วยกันพัฒนาชาติในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ชาติของเราจึงเจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนผืนแผ่นดินนี้

เมื่อกระแสประชาธิปไตยในแนวคิดของชาวตะวันตกแผ่เข้ามาในแหลมทองของเรา คนไทยบางกลุ่มหลงใหลใน **“เสรีภาพ”** ที่จะเข้ามาในชีวิต โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น เลยมองข้าม **“ยาพิษ”** ที่แทรกซึมมาด้วย คือ ลัทธิ **“ทุนนิยม”** และ **“เสรีนิยม”** ซึ่งทำให้ **“ลักษณะนิสัย”** ของคนเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะ **“ชนชั้นปกครอง”** ที่เข้ามามีอำนาจการบริหารการปกครองบ้านเมืองแทนพระมหากษัตริย์

ทั้งนี้เนื่องจาก **“ทุนนิยม”** สอนให้คนสะสม **“ทุน”** ในทุกด้านรวมทั้ง **“อำนาจและเงินตรา”** เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าบุคคลที่คาดว่าเป็น **“คู่แข่งชั้น”** จึงทำให้คน **“เห็นแก่ตัว”** มากขึ้นเพราะคิดว่า **“อำนาจและเงินตรา คือ พระเจ้า”** จึงพยายามสร้างสมไว้ให้มีมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมในภาพรวม รวมทั้งไม่สนใจกฎ กติกา มารยาทต่างๆ ที่เคยปฏิบัติด้วย

เมื่อผสมกับ “เสรีนิยม” ที่เห็นว่า กลไกการตลาดมี “มือที่มองไม่เห็น” ควบคุมอยู่ ซึ่งปกติควรจะ เป็นไปตามสภาพความต้องการของผู้บริโภคและผลผลิตที่มี ทำให้มีการแข่งขันกัน ซึ่งแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่ดี หากกติกาคือควบคุมเป็นไปตาม “ธรรมชาติ” ไม่มี “คน” มาบังคับทำให้เกิดสภาพผิดธรรมชาติ

“คน” กลุ่มนี้ เป็นคนที่ไม่สามารถพัฒนาให้เป็น “มนุษย์” ได้ เพราะมีกิเลสหนา ไม่สามารถ ควบคุมความทะยานอยากของตนได้ จึงเข้ามาแย่งชิงอำนาจการกำหนดและควบคุมกฎกติกาในสังคม และ ทำตนเป็น “มือที่มองไม่เห็น” เสียเอง กลไกการตลาดจึงถูกเบี่ยงเบนไปสู่ความ “ไม่เป็นธรรม” และทำให้ “การแข่งขัน” เปลี่ยนเป็น “การต่อสู้” อย่างรุนแรง จนมีการแบ่งพรรค แบ่งพวกอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

การใช้อำนาจและเงินตราเพื่อสร้างและสะสม “ทุน” ให้เหนือกว่า เพื่อให้ได้เปรียบคู่ต่อสู้มากที่สุดนี้ ทำให้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จึงเกิดปรากฏการณ์ “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” และ “คนโกงยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด” ซึ่งส่งผลให้ “คุณธรรมความดี” ค่อย ๆ สูญหายไปจากสังคมไทย

หลักพระพุทธศาสนาได้อธิบายเรื่องนี้ไว้ใน “พุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน” ว่า

“...มนุษย์ส่วนใหญ่มัววุ่นวายอยู่กับเรื่องกาม เรื่องกิน และเรื่องเกียรติ จนลืมนึกถึงสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถให้ความสุขแก่ตนได้ทุกเวลา สิ่งนั้นคือ ดวงจิตที่ผ่องแผ้ว เรื่องกามเป็นเรื่องที่ต้องดิ้นรน เรื่องกิน เป็นเรื่องที่ต้องแสวงหา และเรื่องเกียรติที่ต้องแบกไว้...”

“...การแก่งแย่งกันเป็นใหญ่เป็นโตนั้น ในที่สุดก็รู้เองว่าเหมือนแย่งกันเข้าไปสู่กองไฟ มีแต่ความร้อน ควัน ควันระวายนวายน เสนาบตีตีมน้ำด้วยภาชนะทองคำกับคนจน ๆ ตีมน้ำด้วยภาชนะที่ทำด้วยกลาปะพร้าว เมื่อมีความพอใจย่อมมีความสุขเท่ากัน นี่เป็นข้อยืนยันว่า ความสุขนั้นอยู่ที่ความสุขทางใจเป็นสำคัญ...”

“...ลาภและยศนั้นเป็นเหยื่อของโลกที่น้อยคนนักจะสละและวางได้ จึงแย่งลาภแย่งยศกันอยู่เสมอ เหมือนปลาที่แย่งเหยื่อกันกิน แต่หารู้ไม่ว่าเหยื่อนั้นมีเบ็ดเกี่ยวอยู่ด้วย หรือเหมือนไก่ที่แย่งไส้เดือนกันจิกต่อกัน ทำลายกันจนพินาศไปทั้งสองฝ่าย นำสังเวชสลดจิตยิ่งนัก ถ้ามนุษย์ในโลกนี้ลดความโลภลง มีการเผื่อแผ่ เจื้อจวนโอบอ้อมอารี ถ้าเขาลดโทสะลง มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน และลดโมหะลง ไม่หลงมกมาย ไขเหตุผลในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต โลกนี้จะน่าอยู่ยิ่ง...”

พุทธโอวาทที่อัญเชิญมาเขียนไว้ในบทความนี้ สะท้อนให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และสามารถนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทสุดท้าย

ดังนั้น ผมจึงขอส่งข้อความนี้ไปยังบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ “แย่งชิงอำนาจ” จนทำให้ บ้านเมืองของเรา “วุ่นวาย” อยู่ในขณะนี้ เพื่อให้คนเหล่านี้ได้ “สติ” คืนมา สามารถลด ละ เลิก ความโลภ ความโกรธ ความหลง และอวิชชาได้ด้วยเถิด บ้านเมืองของเราจะได้กลับมาสู่สันติสุขเสียที

สำหรับกระบวนการสร้าง “สังคมคุณธรรม” ให้เกิดขึ้นนั้น ตามปกติจะเริ่มจากการปลูกฝังสั่งสอน ของครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัยด้วยการนำหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือมาสอน จึงทำให้มีคำโบราณว่า กล่าวเด็กที่ทำไม่ดีว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน”

เมื่อโตขึ้นจะเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่จะบ่มเพาะความดีให้กับเด็ก ร่วมกับพ่อแม่ ผู้สอนศาสนา และผู้นำชุมชน โดยมี “สื่อมวลชน” เป็นผู้เสริมให้เด็กเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อให้เป็น “คนดี” ของสังคม คือ สื่อมวลชนและกลุ่มเพื่อนร่วมสังคม ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพและประชาสังคม ซึ่งระบบนี้เรียกว่า “กระบวนการกล่อมเกลางานสังคม” (Socialization)

สิ่งที่ต้องยอมรับกัน คือ ทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้กระบวนการกล่อมเกล่าในสังคมของสังคมไทย “เพี้ยน” ไป ทุกคนจึง “ลืมหน้าที่” ของตน ปล่อยให้กิเลสนำพาไปสู่ระบบเสรีประชาธิปไตยที่ไร้ขอบเขตและกฎกติกา สังคมไทยจึง “ติดเบ็ด” ทำให้สูญเสียสังคม “คุณธรรม” อย่างที่เห็น

การที่จะออก “กฎหมาย” มาบังคับคนในสังคมให้ทำดีก็ทำได้ยาก เพราะกระบวนการตรากฎหมายใช้เวลานานกว่า ๒ ปี และเมื่อเข้าไปพิจารณาในรัฐสภาก็มักจะถูกเบี่ยงเบนไปสู่ประโยชน์ของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่มีประสิทธิภาพและใช้เวลานาน ประชาชนจึง “ไม่ได้อะไร” เหมือนเดิม และทำให้สังคมเกิดความสับสนว่า “ความดี ความถูกต้อง คือ อะไร”

เมื่อถึงจุดนี้ การนำสังคมไทยกลับมาสู่ “สังคมคุณธรรม” ต้องเริ่มที่ “ชนชั้นปกครอง” โดยเฉพาะนักการเมืองที่เข้ามามีอำนาจกำหนดและควบคุมกฎ กติกาของสังคมไทย คือ สมาชิกรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ต้องรักษา “มารยาท” อันดีของสังคมไทยที่เคยปฏิบัติมา กล่าวคือ มี “ทศพิธราชธรรม” เช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจ “พอเพียง” เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตและบริหารประเทศจนเป็น “วิถีชีวิต” เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนไทยทุกคน

ทั้งนี้เพราะความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยยึดหลักความรู้ควบคู่คุณธรรม เป็นการลด “อวิชชา” และช่วยให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงบรรเทาเบาบางลง

“ความดี ความถูกต้อง ความเป็นธรรม” ในสังคมคุณธรรมก็จะเกิดขึ้นเองครับ

เขียนให้ “โพสต์ทูเดย์”

๒๙ มิ.ย.๕๒